

ÖZEL YETENEKLİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNİN GELİŞMESİNDE VE DEĞERLER EĞİTİMİNDE RESİMLİ ÇOCUK KİTAPLARIYLA YAPILAN ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFENİN ETKİSİ

THE EFFECT OF PHILOSOPHY FOR CHILDREN MADE WITH CHILDREN'S PICTURE BOOKS IN THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING SKILLS AND VALUES EDUCATION OF GIFTED PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Ergün Yurtbakan¹

ÖZ: Bu çalışma, özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde ve değerler eğitiminde resimli çocuk kitaplarıyla yapılan çocuklar için felsefenin etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada karma yöntemin açıklayıcı deseninden yararlanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda basit deneysel yöntemden, nitel kısmında durum deseninden faydalanılmıştır. Çalışmaya 16 Özel yetenekli ilkököl öğrencisi dahil edilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak "Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğrenci Görüşlerini Belirleme" anketi ve "Eleştirel Düşünme Öz Düzenleme" ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Ölçek ve anket ile elde edilen puanlar arasındaki değişim Wilcoxon İşaretili sıralar testi ile analiz edilmiş, nitel veriler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Analizler sonucunda; çocuklar için felsefenin, özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği görülürken değerler eğitiminde katkı sağlayamadığı ortaya çıkmıştır. Özel yetenekli ilkököl öğrencileri, çocuklar için felsefeyi tartışma ve farklı fikirlere saygı duymayı öğretmesi gerekçesiyle faydalı bulduklarını ve eğlenceli olduğu için çocuklar için felsefe uygulamasını sürekli yapmak istediklerini belirtmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek değer eğitimini sağlıklı yürütebilmek için uygulanacak programlarda öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilmesi sonuçların iyi çıkmasını sağlayabilir.

Anahtar sözcükler: Özel yetenekli ilkököl öğrencileri, eleştirel düşünme, değerler eğitimi

Bu makaleye atf vermek için:

Yurtbakan, E. (2023). Özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde ve değerler eğitiminde resimli çocuk kitaplarıyla yapılan çocuklar için felsefenin etkisi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(2), 856-868.

Cite this article as:

Yurtbakan, E. (2023). The effect of philosophy for children made with children's picture books in the development of critical thinking skills and values education of gifted primary school students. *Trakya Journal of Education*, 13(2), 856-868.

ABSTRACT: This study of gifted elementary school students was carried out to determine the effect of philosophy for children with children's picture books in the improvement of critical thinking abilities and values education of gifted primary school students. Explanatory design of the mixed method was used in the study. In the quantitative dimension of the research, a pre-experimental research design and case study were used in the qualitative part. Sixteen gifted elementary school students were included in the study. In the study, data collection tool "Determining Student Views on Values Education in School Environment" survey and "Critical Thinking Self-Regulation" scale were used. In addition, semi-structured interviews were held with gifted students. The change between scale and score obtained by survey was analyzed by Wilcoxon Signed rank test, qualitative data were analyzed by descriptive analysis. As a result of the analysis; It has been found that philosophy for children improves the critical thinking skills of gifted primary school students, while failing to contribute to values education. Gifted primary school students have stated that they find philosophy for children useful on the grounds that they teach to discuss and respect different ideas, and that they want to practice philosophy for children constantly because it is fun. In order to improve the critical thinking skills of gifted students and to carry out value education in a healthy way, paying attention to the individual differences of the students can ensure that the results are good.

Keywords: Gifted primary school students, critical thinking, value education

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Yozgat/Türkiye, e-mail:ergun.yurtbakan@yobu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8811-6320

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Gifted students; it is called to individuals who can think at a high level according to age group, have artistic ability, have different developmental characteristics and need special education to reveal their characteristics (Cunning, 2013). Gifted students; in addition to having special abilities, they are highly motivated, easy to solve problems, creative and environmentally conscious individuals (Maria, 2014). Highly responsive gifted students experience problems such as high expectations of their parents, inability to make friends, boring school, early loss of attention and motivation, excessive stress and inability to make decisions (Strip and Hirsch, 2000). Gifted students may need to gain some value in order to deal with these problems. In order to benefit from the superior abilities of gifted students, there are other characteristics that need to be developed as well as values. One of these characteristics is critical thinking skills (Anthony, 2014). Philosophical activities are applied through children's books to improve the critical thinking skills of value education and gifted students (Akdemir and Saban, 2020; Şentürk and Kefeli, 2019; Wartenberg, 2018). One of these activities is philosophy for children who meet children in primary and preschool with philosophical thinking (Tepe, 2013). Philosophy for children; Philosophical concepts of children such as truth, knowledge, beauty, truth, justice are explained as a discussion in an adult mentorship based on the case of a story or text (Akkocaoğlu, 2015).

In the literature, it is seen that the contribution of philosophy for children to the education of values of normally developing students is examined, the questions asked by the students are classified according to the Bloom taxonomy and the situations of the method affecting the cognitive, sensory and social areas of the students are investigated (Akdemir ve Saban, 2020; Karasu, 2018). It is seen that the gifted students studying in the special talent development program are the only studies to establish their self-awareness and meeting with themselves. It is also seen that studies are carried out on the determination, development and values education of gifted students. In this context, the research will examine the effect of philosophy for children made with children's picture books on both the development of critical thinking skills and value education of gifted primary school students.

Method

Explanatory design of the mixed method was used in the study. In the quantitative dimension of the research, a pre-experimental research design and case study were used in the qualitative part. In the study, convenient case sampling was applied and 16 gifted primary school students were included in the study. In the study, data collection tool "Determining Student Views on Values Education in School Environment" survey and "Critical Thinking Self-Regulation" scale were used. The change between scale and score obtained by survey was analyzed by Wilcoxon Signed rank test, qualitative data were analyzed by descriptive analysis

Findings

It has been found that philosophy for children improves the critical thinking skills of gifted primary school students, while failing to contribute to values education. Gifted primary school students have stated that they find philosophy for children useful on the grounds that they teach to discuss and respect different ideas, and that they want to practice philosophy for children constantly because it is fun.

Discussion and Conclusion

In the study, it was found that philosophy for children made with children's books improved the critical thinking skills of gifted primary school students. Children's books selected may have been instrumental in the emergence of such a result in the study. Because books written to direct children to think, to attract their attention and attention, can make students think, question and criticize while reading. Tekşan stated that the story books written by Omer Seyfettin (2013) have critical thinking characteristics. Books are an helpful tool in the improvement of critical thinking skills of gifted primary school students. The philosophy for the real kids; In cases where students do not agree with the opinion of their volunteer friend who answers the question immediately after they produce questions and determine the questions they

will discuss with their own votes, giving them the opportunity to present the reason for not participating with sound arguments may have contributed greatly to the improvement of critical thinking skills of gifted primary school students. Because in many studies, it is seen that philosophy for children contributes to the improvement of critical thinking skills (Akkocaoğlu, 2015). In some studies, it is seen that the jogging program, English program and differentiated teaching with mixed learning methods for gifted students contribute to the development of critical thinking skills of gifted students, just as in philosophy for children (İşkeller-Bozca, Emir and Leana-Taşçılar, 2017; Sayı and Emir, 2016; Umar and Ayvaz-Reis, 2017). In the study, it was determined that philosophy for children made with children's books was not effective in the value education of gifted elementary school students. However, it has been seen that the books selected from the philosophy book series are effective in gaining value (Akdemir ve Saban, 2020). In fact, Akkocaoğlu, (2015) stated that philosophy for children contributes to citizenship and value education. In the research, in order to achieve the desired result in value education; inadequate knowledge levels of students for values (Cunning et al., 2013); cognitive, sensory and psychomotor dimensions (Akbas, 2004); Planning activities for children only for their cognitive and sensory dimension, and not planning dynamic activities where students can exhibit values may have been effective.

GİRİŞ

Yaş grubuna göre üst düzey düşünebilen, sanatsal yeteneğe sahip, değişik gelişim özellikleri bulunan ve özelliklerinin ortaya çıkarılması için özel eğitime ihtiyaç duyan bireylere özel yetenekli/yetenekli bireyler denilmektedir (Kurnaz, 2013). Özel yetenekli öğrenciler; özel yeteneklere sahip olmasının yanında yüksek motivasyonlu, problemleri kolay çözebilen, yaratıcı ve çevresine duyarlı bireylerdir (Maria, 2014). Fazlasıyla duyarlı olan Özel yetenekli öğrenciler, ailelerinin yüksek beklentileri, arkadaş edinememe, okulun sıkıcı gelmesi, dikkat ve motivasyonlarını erken kaybetmekte, aşırı stres yaşama ve karar verememe gibi sorunlar yaşamaktadır (Strip ve Hirsch, 2000). Özel yetenekli öğrencilerin bu sorunlarla baş edebilmeleri için bazı değerleri kazanmaları gerekebilir. Örneğin; Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (2018) yer alan on tane kök değerden cesaret değeri, Özel yetenekli bireylerin karar veremedikleri durumlarla baş edebilmelerinde, öz denetim ve sabır değeri aşırı stresle baş edebilmelerinde; adalet, dürüstlük, dostluk, saygı, sevgi ve yardımseverlik gibi değerler de arkadaş edinememe durumuyla baş edebilmelerinde, vatanseverlik değeri de ülkesinin gelişimine katkı sağlayabilmesine ve onların yaşadıkları çevreye uyum sağlayabilmesine, sağlıklı bir şekilde yaşamını sürdürebilmesine yardımcı olabilir. Özel yetenekli bireyler bu değerleri ailelerinden, sosyal çevrelerinden ve öğretmenlerinden gözlemleyerek ya da okullarındaki örtük veya açık programlar aracılığıyla öğrenebilirler (Akbaş, 2008; Berkowitz ve Bier, 2005; Çengelci, Hancı ve Karaduman, 2013; Halstead ve Pike, 2006). Değerlerin; fark edilip kavrandıktan sonra nerede kullanılacağına karar verilmesini sağlayan bilişsel boyutu; kötü-iyi, olumsuz-olumlu gibi yargılar ile duygusal tepkileri içeren duyuşsal boyutu ve bilişsel ve duyuşsal boyutta öğrenilenlerin davranışa yön vermesini sağlayan psikomotor boyutu bulunmaktadır (Akbaş, 2004). İlkokul gibi erken dönemlerde bu üç boyuta dikkat edilerek değerlerin sağlıklı bir biçimde kazandırılması, çocuğun ilerleyen yaşamında dengeli kişilik oluşturmaya katkı sağlar (Yel ve Aladağ, 2009).

Özel yetenekli bireylerin, üstün yeteneklerinden faydalanabilmek için değerlerin yanında geliştirilmesi gereken başka özellikler de bulunmaktadır. Bu özelliklerden biri de eleştirel düşünme becerileridir (Anthony, 2014). Eleştirel düşünme; bir düşüncenin doğruluk, değer ve güvenilirliğini belirleme süreci; sebepler ve çözümler arama becerisi, bütünü kavrama, başkasının ispatı üstüne bakış açısını değiştirme, analitik ve mantıklı düşünmedir (Alvino, 1990). Bu beceriyi kazanan bireyler; olayları detaylı irdeleyip, sorgulayabilir, iddialara ve yargılara yönelik soru sorabilirler, varsayımlardan mantıklı çıkarımlar yapabilirler, bilgiyi doğrudan almak yerine doğruluğunu araştırabilirler ve sorunlara çözüm üretebilirler (Çıkrıkçı, 1996; Elder ve Paul, 1994). Eleştirel düşünme becerisinin kazandırılmasında değerler eğitiminde olduğu gibi öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için ders programları ve ders kitaplarına bağlı kalmayıp kendisinin de katıldığı fakat öğrencileri yönlendirmediği huzurlu ve demokratik bir sınıf ortamında tartışmalar düzenlemelidir. Eşit düzeyde davrandığı öğrencilere açık uçlu, üst düzey sorular sormalı ve cevaplamaları için öğrencilere yeteri kadar süre vermeli, öğrencinin cevabı ne olursa olsun saygı duymalıdır. Sınıfta öğrettiği kavram ile günlük yaşam arasında bağ kurmalarını sağlayarak karşılaştırmalar yapmalarına, farklılık ve benzerliklerini bulmalarına, sebep-sonuç ilişkisi kurmalarına yardımcı olmalıdır. Bunların yanında araştırma ödevi verme, ana fikir buldurma, empati kurma etkinlikleri düzenlemelidir (Göbel, 2013; Gürkaynak, Üstel ve Gülgöz, 2003).

Son zamanlarda, değer eğitiminde ve özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için çocuk kitapları aracılığıyla felsefi etkinlikler uygulanmaktadır (Akdemir ve Saban, 2020; Şentürk ve Kefeli, 2019; Wartenberg, 2018). Bu etkinliklerden biri felsefi düşünce ile çocukları ilkököl ve okul öncesi dönemde tanışmasını sağlayan çocuklar için felsefedir (Tepe, 2013). Çocuklar için felsefe; bir hikaye veya metindeki vakadan yola çıkarak doğru, güzel, gerçek, adalet ve bilgi gibi felsefi kavramları bir mentör eşliğinde tartışma olarak açıklanmaktadır (Akkocaoğlu, 2015). Çocukların düşünen ve üreten kişiler olarak yetişmesi için erken dönemlerde çocuklar için felsefe eğitimi yapılmazsa çocuklar ilerleyen yıllarda meraklarını yitirirler ve soru sormaktan, sorgulamaktan vazgeçerler (Özkan, 2020). Bunun yanında çocuklar ile felsefe, çocukların dil ve düşünme arasında bağlantı kurmalarını sağlamak ve soru sorma okuma gibi etkinliklerle dil ve düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla yapılmaktadır (Direk, 2002).

Felsefenin ana özellikleri arasında yer alan sürekli soru sorma gayretinin, Özel yetenekli çocuklarda erken yaşlarda başlanıldığında ve çocuklar için felsefe ile iyi yönetildiğinde eleştirel düşünme, vatandaşlık, değer eğitimine katkı sağlamaktadır (Akkocaoğlu, 2015; Bilgili ve Dalkıran, 2015). Bu nedenle öğretmenler, çocuklarla felsefe yaparken; çocukların çember şeklinde oturmasını sağlaması, sessiz bir ortamda ilgilerini çekecek bir hikaye, resim, şiir, müzik ile başlaması, çocuklara sıcak ve dürüst davranması, felsefi kavramları tanımlamaları için cesaretlendirmesi, öğrenciler tarafından anlaşılmayan kelimelerin örneklerle desteklemesi, öğrencilerin ilgisini çekecek ve düşünmesine yardımcı sorular sorması, her öğrenciyi tartışma sürecine dahil etmesi; öğrencilerin düşünmesi, cevap vermesi için yeterli zaman vermesi, kimin ne söylediğini iyi bilmesi ve değerlendirme argümanlarını sorması, öğrencilerin birbirlerinin görüşleri ile dalga geçmesini ve üzücü tepkiler vermelerini engellemesi, onları belli bir düşünceye sevk etmeye çalışmaması, materyallerle ve etkinliklerle desteklemesi, en sonunda da içinde filozofların sözlerinin de yer aldığı felsefe gazeteleri çıkarmaları gerekmektedir (Haynes, 2008; Mccarty, 2006).

Literatürde çocuklar için felsefenin normal gelişim gösteren öğrencilerin değerler eğitimine katkısının incelendiği, öğrencilerin sordukları soruların Bloom taksonomisine göre sınıflandırılmasının belirlendiği ve yöntemin öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanlarını etkileme durumlarının, öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerinin araştırıldığı görülmektedir (Akdemir ve Saban, 2020; Karasu, 2018; Wu, 2021; Zengin, 2020). Özel yetenek geliştirme programında öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin ise kendilerini tanıma ve kendileriyle tanışma durumlarını ortaya koymak amaçlı yapılan tek çalışmanın (bu çalışma) olduğu görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini belirlemeye, geliştirmeye yönelik ve değerler eğitimi üzerine çalışmaların da yapıldığı görülmektedir (Akar ve Kara, 2016; Gündüz, 2010; İşkeller-Bozca, Emir ve Leana-Taşçılar, 2017; Kurnaz, 2018; Kurnaz ve diğ., 2013; Sayı ve Emir, 2016; Umar ve Ayvaz-Reis, 2017). Bu bağlamda çalışmada çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin hem eleştirel düşünme becerilerinin gelişimindeki hem de değer eğitimindeki etkisinin incelenecek olması literatürdeki önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra Bilim ve Sanat Merkezlerinde sunulan milli, manevi ve insani değerlerin kazandırılmasında ve destek eğitim programında kazandırılması planlanan eleştirel düşünme becerisinin gelişiminde Çocuklar için Felsefenin kullanılabilir alternatif bir yöntem olarak belirlenmesinde önemli olabilir. Bu anlamda çalışmada çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin özel yetenekli ilkököl çocuklarının eleştirel düşünme becerilerinin gelişiminde ve değerler eğitiminde etkisi incelenecektir.

Alt amaçlar:

1. Özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin eleştirel düşünme ve değerler eğitimi son test puanları ile ön test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
2. Özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin eleştirel düşünme ve değerler eğitimi kalıcılık testi puanları ile son test puanları arasında anlamlı farklılık bulunmakta mıdır?
3. Özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefe hakkındaki görüşleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Özel yetenekli ilkököl öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde ve değerler eğitiminde çocuklar için felsefenin ne kadar etkili olduğunu incelemek amacıyla yapılan çalışmada, karma

yöntemin açıklayıcı deseninden yararlanılmıştır. Açıklayıcı desende; nicel yöntemle verilerin toplanmasının ardından, bu verilerin analizinden yola çıkılarak nitel veriler toplanır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Nitel veriler, nicel araştırma verilerini yorumlarken destekleyici olarak kullanılır (Creswell & Plano-Clark, 2007). basit deneysel yöntemden (tek grup ön test-son test) faydalanılmıştır. Basit deneysel yöntem, kontrol grubu olmamasından dolayı eleştirilse de öğrencilerin gelişimini takip eden deneysel çalışmalar için uygun bir yöntemdir (Çalık, 2013). Çalışmada özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerisinin gelişimi ve değerler eğitimi için uygulanan çocuklar için felsefe uygulaması denenmiştir. Çalışmanın nitel kısmında ise durum deseninden yararlanılmıştır. Durum deseni, nitel ve nicel yaklaşımla yapılabilmektedir. Daha çok nitel çalışmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Nitel durum çalışmasında; bir durumla ilgili etkenler (bireyler, ortam, süreçler, olaylar vb.) bütüncül olarak incelenir ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine yoğunlaşır. Bu nedenle birden fazla veri toplama yöntemi kullanılarak veri çeşitliliğine ulaşılmaya çalışılır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Çocuklar için felsefe disiplininin ardından öğrencilerden disiplinin yararlılığı hakkında görüş alınmış olması veri çeşitliliği sağladığı için basit deneysel yöntemin dezavantajını ortadan kaldıracığı düşünülmektedir.

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Karadeniz Bölgesi'ndeki bir ilin Bilimve Sanat Merkezinde destek eğitim programında öğrenim görmekte olan uygun örnekleme yolu ile seçilen 16 (6 kız, 10 erkek) ilkököl dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Uygun durum örnekleme; araştırma yapılacak birey ya da grupların araştırma sürecine dahil edilmesinin daha kolay ya da bunlara daha kolay ulaşılabilir olmasıyla ilişkilidir (Ekiz, 2009). Araştırmacının eğitim verdiği sınıf olmasından dolayı öğrencilere kolay ulaşılabilirdi için uygun durum örnekleme yoluna gidilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı Çengelci, Hancı ve Karaduman, (2013) tarafından geliştirilen “Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğrenci Görüşlerini Belirleme” anketi ve Demir, (2006) tarafından geliştirilen “Eleştirel Düşünme Öz Düzenleme” ölçeği kullanılmıştır. Ölçeği ve anketi kullanmak için yazarlara mail atılmış ve yazarlardan kullanım izni alınmıştır.

Okul Ortamında Değerler Eğitimi Konusunda Öğrenci Görüşleri Belirleme Anketi: İlkokul 4. sınıftan ortaokul sekizinci sınıfa kadar olan öğrenciler için geliştirilen anket iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde öğrencileri tanıtmaya yarayan sorular, ikinci bölümünde ise değerler hakkında bilgi almak için 3'lü likert şeklinde (katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum) hazırlanmış 20 adet soru bulunmaktadır. Anketin geçerlik güvenilirlik çalışması için uzman görüşü alınmış, gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra pilot uygulama yapılmış ve güvenilirliği hesaplanmıştır (Cronbach alpha= 0,88).

Eleştirel Düşünme Öz Düzenleme Ölçeği: “Her zaman. Bazen ve Hiçbir zaman” şeklinde hazırlanan tek faktörlü ölçek ilkököl 4. sınıf ve ortaokul 5. sınıf öğrencileri için geliştirilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi ile geçerlik çalışması yapılan ölçeğin güvenilirliği cronbach alpha ile hesaplanmış ve 0,91 çıkmıştır.

Ölçekler, çocuklar için felsefeyi uygulamaya başlamadan önce öğrencilerin değerler eğitim durumlarını ve eleştirel düşünme beceri düzeylerini tespit etmek için ön test, 8 haftalık uygulamanın ardından son test ve 4 hafta sonra kalıcılık testi olmak üzere üç kez kullanılmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde öğrencilerin çocuklar için felsefe hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla yedi öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanırken çocuklar ile felsefe uygulaması yapılan çalışmalara bakılmış fakat literatürde görüşme sorularına rastlanmamıştır. Bu nedenle bir felsefe eğitimi uzmanı, bir daha önce çocuklarla felsefe uygulaması yapan sınıf öğretmenin ve bir ölçme ve değerlendirme alanında uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda 3 soru hazırlanmış ve hazırlanan sorularla çocuklar için felsefe uygulamasına katılan özel yetenekli iki ilkököl öğrencisi ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme sonunda soruların anlaşılır olduğu ve çalışmanın amacına uygun cevaplar alınabildiği görülmüştür. Böylece yarı yapılandırılmış görüşmede öğrencilere çocuklar için felsefe uygulamasını faydalı bulma durumları ve kendilerine ne gibi fayda sağladığı; çocuklar için felsefeyi tekrar yapmak isteme durumları gerekçesi ile birlikte sorulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çocuklar için felsefe uygulaması özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek ve değerler eğitimi vermek amacıyla yapılacağı için öncelikle uygulamaya öğrencilere değerler eğitimi verebilecek, değerler üzerinde tartışma ortamı yaratarak eleştirel düşünme becerilerini geliştirmelerine imkan sağlayacak kitapların seçilmesi ile başlanmıştır. Kitaplar seçilirken bir ilkokul Türkçe eğitimi, bir Hayat Bilgisi eğitimi ve bir çocuklar için felsefe alanında uzman akademisyenin onayı alınmıştır. Kitaplar seçilirken, öğrencilerin dikkatini çekecek bol resimli çocuk kitapları olmasına dikkat edilmiştir. Çocuklar için felsefe yapılmasına karar verilen 8 kitaba özel uygulama hazırlanmış 2 çocuklar için felsefe uzmanına ve bir Türkçe eğitimi uzmanının onayına sunulmuş ve uzmanların tavsiyeleri uygulamalara eklenmiştir. Özkan, (2020) tarafından yapılan etkinlik örneği incelenmiş ve örneğe uygun örnekler geliştirilmiştir. Aşağıda örnek bir uygulama yer verilmiştir.

Okuma ve Metin Üzerinde Tartışma (40 dakika): Bu süreçte sokratik yöntem kullanılır. Öğretmen öğrencileri sokratik tartışmanın içine çekmek için şu yolu izler:

- Okuma: Önce Jan Fearnley tarafından yazılan “Senin Gibi” çocuk kitabı öğrenciler tarafından paylaşmalı olarak okunur. Kitabın okunması sırasında kitabın görselleri incelenir.

- Soru sorma: Öğrencilerden okudukları parçayla ilgili soru sormaları istenir. Öğrencilerin sorduğu sorular isimleri ile birlikte tahtaya yazılır. Soruların tahtaya yazılmasındaki amaç öğrencilerin tartışmaya yatkın olan soruyu aralarında oylayarak belirlemeleridir.

- Metin üzerinde tartışma: Tartışmaya en çok oy alan “Tüm canlılar çocuklarının sorumluluğunu almalı mıdır, ne zamana kadar almalıdır?” sorusu ile başlanır ve soruyu yönelten öğrenciye sorulur. Öğretmen öğrenciye yeni fikirler üretmesi için rehberlik eder ve sokratik yöntemdeki gibi ortadaki çelişkileri belirlemelidir. Daha sonra istekli öğrencilere söz hakkı verir. Öğretmen tartışmadaki doğrulara dikkat çekmek, konuyu dağıtmamak için ara ara toparlamalar yapar.

2. Alıştırmalar- tartışma konuları- yazma konuları (40 dakika): Alıştırmalar: Öğrencilerin okunan kitapta belirledikleri soruları cevaplandıkları bölümdür.

- Tartışmalar: Önceden öğrencilerin belirlediği “İnsanlar sorumluluklarını yerine getirmek zorunda mıdır; yapılan iyilikler, fedakarlıklar yüze vurulmalı mıdır; herkes için fedakarlık yapılmalı mıdır?” sorular tartışılır.

- Yazma konuları: Yazma konuları, kitabın felsefe etkinliğine en çok hizmet eden bölümleridir.

Deneme yazarlarından örnekler okunur ve öğrencilerden günlük yaşamlarından örneklerin bulunduğu sorumluluk değeri hakkında deneme yazmaları istenir ve bu ürünler panoya asılır.

Şekil 1. Uygulama örneği

Haftada 1 gün olmak üzere 8 hafta boyunca yapılan uygulamalarda kullanılan kitaplar Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Çocuklar için felsefe uygulamasında kullanılan çocuk kitapları

Uygulama	Kitap adı	Yazarı	Değer
1. Hafta	Senin Gibi	Jan Fearnley	Sorumluluk
2. Hafta	Sevgi Canavarı	Rachel Bright	Sevgi
3. Hafta	Ben Sandalye Değilim	Ross Burach	Saygı
4. Hafta	Bu Kış Kimse Üşümeyecek	Feridun Oral	Yardımlaşmak
5. Hafta	Evimde Aslan Var	Jim Helmor ve James Renold	Dostluk
6. Hafta	Tombik Ayı Kaybolunca	Karma Wilson ve Jane Chapman	Arkadaşlık
7. Hafta	Temiz	Emily Grawett	Dayanışma

Özel yetenekli ilkokul öğrencilerine uygulanan “Okul Ortamında Değerler Eğitimi Hakkında Öğrenci Görüşlerini Belirleme” anketi ve “Eleştirel Düşünme-Öz Düzenleme” ölçeğinden elde edilen verilerin analizinde minimum-maksimum puan, aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri gibi betimsel analiz sonuçları ve “Wilcoxon İşaretli Sıralar testi” kullanılmıştır. Örneklem sayısının 30’dan az olması sebebi ile ortalamaları kıyaslamak için parametrik olmayan testlerden “Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi” yapılmaktadır (Can, 2017). Örneklem grubunda 16 öğrenci bulunduğu için ölçeklerden elde edilen ön-son test ve kalıcılık testi puan ortalamalarının değişimine Wilcoxon İşaretli Sıralar testi ile bakılmıştır.

Araştırmanın nitel kısmında özel yetenekli ilkokul öğrencilerinden rastgele seçilen yedi öğrenci ile çocuklar için felsefe hakkında yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Betimsel analizde, görüşülen bireylerin düşüncelerini vurgulamak için direkt alıntılar yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma ile elde edilen veriler araştırmacı ve çocuklar için felsefe alanındaki bir uzman tarafından ayrı ayrı analiz edilmiştir. Araştırmacılar tarafından analiz edilen verilerin uyumluluğunun %98 olduğu Miles ve Huberman formülü ile hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının %70’in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Öğrenci yanıtlarından alınan doğrudan alıntılara tabloların yorumlanmasının ardından yer verilmiştir.

Araştırma için okul idaresi ve öğrenci velilerinden izin alınmış, araştırma hakkında öğrenciler bilgilendirilmiştir. Araştırmada geçerli ve güvenilirliği ispatlanmış ölçek ve anketlerden yararlanılmıştır. Deneysel çalışmaların en az 3 hafta sürmesi, çalışmanın sınıfın kendi öğretmeni tarafından yürütülmesi ve hatırdan tutma testinin yapılması gerekmektedir (Balgalmış ve Işık Ceyhan, 2019; Kocakaya, 2011). Bu bağlamda çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefe uygulaması Özel yetenekli ilkokul öğrencilerinin destek eğitim programında görevli sınıf öğretmenleri tarafından 8 hafta boyunca yürütülmüştür. Deneysel çalışma bittikten 4 hafta sonra da aynı anket ve ölçek ile hatırdan tutma testi öğrencilere uygulanmıştır. Gerek kitap seçimi olsun gerekse çocuklar için felsefe uygulaması için alanında uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Uygulama örneğine çalışmada yer verilmiştir. Anket ve ölçekten elde edilen verilerin yanında öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak veri çeşitlemesi yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler iki kişi tarafından analiz edilmiştir ve öğrencilerin yanıtlarından doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada araştırma etiği ilkeleri gözetilmiş olup gerekli etik kurul izinleri alınmıştır. Etik kurul izni kapsamında; Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünden 21.12.2021 tarih ve E-81614018-000-2100006830 sayılı etik kurul onayı alınmış sayılı belge alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefe uygulaması yapılmadan önce uygulanan anket ve ölçekten elde edilen ön-son test ve kalıcılık testlerine yapılan analizlere ve yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilere yer verilecektir.

Resimli Çocuk Kitapları ile Yapılan Çocuklar için Felsefenin Özel yetenekli İlkokul Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme ve Değerler Eğitime Etkisi

Bu bölümde ölçek ve anketten elde edilen betimsel verilere ve puanlar arasındaki istatistiksel anlamlılığı tespit etmek için yapılan Wilcoxon İşaretli Sıralar testi sonuçlarına yer verilecektir.

Tablo 2.

Değerler ve eleştirel düşünce ölçeği ön-son test betimsel analiz sonuçları

Grup	Testler	N	X	Ss.	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Değerler	Ön test	16	2,80	,15	2,45	3,00	-,67	,41

	Son test	16	2,84	,19	2,40	3,00	-1,23	,35
	Kalıcılık	16	2,73	,26	2,00	3,00	-1,54	2,93
Eleştirel	Ön test	16	1,25	,24	1,00	1,75	,81	-,47
	Son test	16	1,39	,22	1,00	1,75	-,24	-,92
	Kalıcılık	16	1,42	,30	1,00	1,92	-,42	-1,27

Öğrencilerin değerler ön testi puanlarının 2,45 ile 3,00 arasında değiştiği, aritmetik ortalamasının (X) 2,80, standart sapmasının ,15 olduğu; son test değerler puanlarının ise 2,40 ile 3,00 arasında değiştiği, aritmetik ortalamasının (X) 2,84, standart sapmasının ,19 olduğu görülmektedir. Değerler kalıcılık testi puanlarının ise 2,00 ile 3,00 arasında değiştiği, aritmetik ortalamasının (X) 2,73, standart sapmasının ,26 olduğu görülmektedir. Eleştirel düşünce ön test puanlarının 1,00 ile 1,75 arasında değiştiği, aritmetik ortalamasının (X) 1,25, standart sapmasının ,24 olduğu; eleştirel düşüncenin son test puanlarının ise 1,00 ile 1,75 arasında değiştiği, aritmetik ortalamasının (X) 1,39, standart sapmasının ,22 olduğu görülmektedir. Eleştirel düşünce kalıcılık testi puanlarının ise 1,00 ile 1,92 arasında değiştiği, aritmetik ortalamasının (X) 1,42, standart sapmasının ,30 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin değerler ile eleştirel düşünce ön ve son test puanları arasındaki değişimin anlamlılığı Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi analizi yapılmıştır.

Tablo 3.

Değerler ön-son test anlamlılığı

Grup	Ön test- son test	n	S. Ort.	S. top.	z	Kısmi η^2	p
Değerler	Pozitif Sıra	8	5,69	20,50	-1,124	0,54	,26
	Negatif Sıra	3	6,83	45,50			
	Eşit	5					
Eleştirel	Negatif Sıra	2	3,25	6,50	-2,156	0,54	,03
	Pozitif Sıra	8	6,06	48,50			
	Eşit	6					

Çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin öğrencilerin değerler eğitimi ön test puanlarına göre son test puanlarının istatistiksel anlamda farklılık yaratmadığı görülürken ($p>,05$); eleştirel düşünce puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık yarattığı görülmektedir ($p<,05$). Çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefe özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde orta derecede etkilidir ($\eta^2=,54$).

Öğrencilerin değerler ile eleştirel düşünce kalıcılık testi ile son test puanları arasındaki istatistiksel anlamlılık Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi analizi yapılmıştır.

Tablo 4.

Değerler son test-kalıcılık testi Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

Grup	Kalıcılık-son test	N	S. ort.	S. top.	z	Kısmi η^2	p
Değerler	Pozitif Sıra	5	4,90	66,50	-1,472	,14	
	Negatif Sıra	8	8,31	24,50			
	Eşit	3					
Eleştirel	Negatif Sıra	7	6,71	47,00	-348		,73

Pozitif Sıra	7	8,29	58,00
Eşit	6		

Öğrencilerin hem değerler hem de eleştirel düşünce kalıcılık testi puanlarının son test puanlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık yaratmadığı görülmektedir ($p>.05$). Bu bağlamda resimli çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin; öğrencilerin eleştirel düşünce becerilerinin gelişmesinde kalıcı olduğu anlaşılmaktadır.

Özel yetenekli Öğrencilerin Çocuklar İçin Felsefe Hakkındaki Görüşleri

Bu bölümde Özel yetenekli öğrencilerin çocuklar için felsefe hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 5.

Çocuklar için felsefe uygulamasında okunan kitaplara ilişkin bilgiler

Faydalı bulma	Fayda	Öğrenciler	f
Evet (Hepsi)	Konuşma becerisi gelişimi	Ö1	1
	Yorumlama becerisi gelişimi	Ö1	1
	Düşünme becerisi gelişimi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4	4
	Farklı fikirlere saygı duyma	Ö7,Ö6,Ö5,Ö3,Ö1	5
	Tartışma becerisi gelişimi	Ö7,Ö6,Ö4,Ö3,Ö2	5
	Yaratıcılık gelişimi	Ö4,Ö5,Ö7	3
	Kelime hazinesini artırma	Ö3,Ö4	2
	Sorgulama becerisi gelişimi	Ö6	1
	Problem çözme becerisi gelişimi	Ö1	1
	Dinleme becerisi gelişimi	Ö1,Ö7	2

Öğrencilerin hepsininin çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefeyi faydalı bulduğu görülmektedir. Öğrencilerden 5'i resimli çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin tartışma becerilerine ve farklı fikirlere saygı göstermelerine katkı sağladığını, 4'ü düşünme becerisinin geliştiğini, 3'ü yaratıcılığının geliştiğini, 2'si de dinleme becerisinin geliştiğini ifade etmiştir. Konu ile ilgili öğrenci görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

Güzel bir tartışma konusu oluyor tartışıyoruz. Bana birisinin fikirlerine önem vermek, birisini iyi dinlemek, saygılı olmak, onun konuşmasını bölmek, fikir ortaya koymak (Ö7)

Olay karşısında yorum yapmam gelişti. Arkadaşlar arasında saygı, arkadaşını dinlemek, kesmemek, problem karşısında nasıl düşünmeme gerektiğini deneyimledim. Yorum yeteneğim gelişti. Fikir ve düşüncelerimi daha rahat söyleyebiliyorum (Ö1).

Tablo 6.

Çocuk kitapları ile ÇİF'yi öğrencilerin tekrar yapmak isteme durumu

Beğenme	Nedeni	Öğrenciler	f
Sürekli (Ö1,Ö2,Ö4,Ö7)	Hayal gücünü geliştirme	Ö1,Ö2	1
	Tartışma becerilerini geliştirme	Ö2,Ö7	2
	Düşüncelere saygı duymayı öğretme	Ö2	1
	Eğlenceli olma	Ö1,Ö4,Ö7	3
Sürekli değil (Ö5,Ö6)	Sıkılma	Ö5, Ö6	2
	Diğer derslere engel olma	Ö6	1
Yorumsuz (Ö3)	-	Ö3	1

Çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefeyi öğrencilerin 4'ü ilerleyen zamanlarda tekrar yapmak istediğini, 2'si sürekli yapmak istemediğini belirtirken, 1'inin ise konu hakkında herhangi bir

yorum yapmadığı görülmektedir. Sürekli çocuk kitapları ile çocuklar için felsefe yapmak isteyen öğrencilerin bu duruma neden olarak tartışma becerisinin ve hayal gücünün gelişmesini göstermiştir. Sürekli yapılmasını istemeyen öğrenciler ise sürekli yapıldığında sıkılabileceklerini ve derslerine engel olabileceğini ifade etmiştir. Konu hakkında öğrenci görüşleri şöyledir:

Kullanmak isterim çünkü çok eğlenceli geliyor (Ö4).

Bu yöntem güzel geliyor. Şiddetle tavsiye ediyor çok istiyorum. Çünkü çocukların böyle hayal gücünü geliştiriyor. Tartışma öğretiyor, öğretmekle de kalmıyor daha da geliyoruz (Ö2).

Arada yapalım. Çünkü her zaman yapınca orada yaptığımızda proje yapmaya zaman kalmaz hep yaparsak aynı şeyi yapmaktan sıkılabılıriz (Ö6).

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin Özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde ve değer eğitiminde etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada; çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde ve kalıcılığında etkili olduğu fakat değer eğitiminde herhangi bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Özel yetenekli ilkökul öğrencileri ise çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin hem farklı fikirlere saygı duymalarını hem de tartışma becerilerini geliştirdiği için faydalı bulduklarını ve eğlenceli olması gerekçesiyle sürekli yapmak istediklerini ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırmada çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin Özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği ortaya çıkmıştır. Araştırmada böyle bir sonuca ulaşılmasında seçilen çocuk kitaplarının etkisi olabilir. Çünkü çocukları düşünmeye yönlendirecek, ilgi ve dikkatlerini çekmek amacıyla yazılan kitaplar öğrencilerin okurken düşünmesini, sorgulamalar yapmasını, eleştiride bulunmasını sağlayabilir. Örneğin; Tekşan (2013), Ömer Seyfettin'in yazdığı hikaye kitaplarının eleştirel düşünme özelliklerini taşıdığını ifade etmektedir. Özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesinde kitaplar yardımcı bir araçtır. Asıl çocuklar için felsefenin; öğrencilerin soru üretmelerine ve tartışacakları soruları kendi oyları ile belirlemelerine hemen ardından soruya cevap veren gönüllü arkadaşının görüşüne katılmadığı durumlarda, katılmama gerekçesini sağlam argümanlarla sunmasına fırsat tanınması, özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisinin gelişmesine büyük katkı sağlamış olabilir. Çünkü yapılan birçok çalışmada çocuklar için felsefenin, eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı görülmektedir (Akkocaoğlu, 2015; Wu, 2021). Yapılan bazı çalışmalarda da tıpkı çocuklar için felsefede olduğu gibi Özel yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan koşut eğitim programının, İngilizce programının ve karma öğrenme yöntemli farklılaştırılmış öğretimin özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı görülmektedir (İşkeller-Bozca, Emir ve Leana-Taşçılar, 2017; Sayı ve Emir, 2016; Umar ve Ayvaz-Reis, 2017). Bu sonuçlardan yola çıkarak, yapılan çalışmalarda yöntemlerin ve programların özel yetenekli öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak planlanmış olmasının bu becerinin gelişmesini sağladığı belirtilebilir.

Araştırmada çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin Özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin değer eğitiminde etkili olmadığı tespit edilmiştir. Oysa felsefe serisi kitaplarının değer kazanımına olumlu etki ettiği bulunmuştur (Akdemir ve Saban, 2020). Hatta Akkocaoğlu (2015), çocuklar için felsefenin, vatandaşlık ve değer eğitimine katkı sağladığını ifade etmektedir. Araştırmada ise değer eğitimi konusunda istenilen sonuca ulaşamamasında; öğrencilerin değerlere yönelik bilgi düzeylerinin yetersiz olması (Kurnaz ve diğ., 2013); bilişsel, duyuşsal ve psikomotor boyutu olan değerlerin (Akbaş, 2004); çocuklar için felsefede sadece bilişsel ve duyuşsal boyutuna yönelik etkinliklerin planlanması, öğrencilerin değerleri sergileyebileceği devinimsel etkinliklerin planlamada bulunmaması etkili olmuş olabilir. Çünkü öğrenciler değerleri öğrenme yaşantıları ile denemektedir (Çalışkur, 2010).

Özel yetenekli ilkökul öğrencileri; çocuk kitapları ile yapılan çocuklar için felsefenin hem farklı fikirlere saygı duymalarını hem de tartışma becerilerini geliştirmesi yönüyle faydalı bulduklarını ifade etmiştir. Özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin daha önce çocuklar için felsefe yapmamış olmaları, çocuklar için felsefe eğitimi süresince öğretmenlerin nasıl tartışma yapacakları konusunda rehberlik etmesi, öğrencilerin tartışma becerilerinin gelişimini ve farklı fikirlere saygı duymalarını sağlamış olabilir. Hatta kendi fikrini savunurken sözünün kesilmediğini gören, savunduğu fikrine katılmayan arkadaşının bağırıp çağırmadan aşağılamadan güçlü argümanlar sunması öğrencilerin hoşuna gitmiş olabilir. Bu nedenle de özel yetenekli ilkökul öğrencileri çocuklar için felsefeyi eğlenceli buluyor ve sürekli yapmak istiyor olabilirler.

Öneriler

1. Özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek değer eğitimi sağlıklı yürütebilmek için uygulanacak programlarda öğrencilerin bireysel farklılıklarına dikkat edilmesi sonuçların iyi çıkmasını sağlayabilir.
2. Özel yetenekli ilkokul öğrencilerinin değer eğitimi çocuklar için felsefe ile sağlayabilmek için hazırlanan uygulama planlarına öğrencilerin değerler üzerine tartışma yapacağı etkinliklerin yanına değerleri yaşamlarına yansıtabilecekleri görev odaklı etkinlikler de alınabilir.
3. Okullarda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi için çocuklar için felsefe öğretmenler tarafından yaygınlaştırılabilir.
4. Çocuklar için felsefenin okullarda yaygınlaştırılabilmesi için öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilebilir.
5. Özel yetenekli ilkokul öğrencileri ile gerçekleştirilen bu çalışma Bilim ve Sanat Merkezlerinin bireysel yetenek farkındalığı, özel yetenek geliştirme programında öğrenim görmekte olan öğrencileri ile de gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akar, C. ve Kara, M. (2016). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin bazı değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1339-1355.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim u. kademedeki gerçekleştirme derecesinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbaş, O. (2008). Değer eğitimi akımlarına genel bir bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 9-27.
- Akdemir, S. ve Saban, A. (2020). İlkokul dördüncü sınıfta felsefe-temelli çocuk kitapları aracılığıyla değer öğretimine ilişkin bir eylem araştırması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 431-461. doi: 10.14689/issn.2148-624.1.8c.2s.2m.
- Akkocaoğlu-Çayır, N. (2015). *Çocuklar için felsefe eğitimi üzerine nitel bir araştırma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alvino, J. (1990). A glossary of thinking-skills terms. *Learning*, 18(6), 50.
- Anthony, J. (2014). *Developing thinking in the gifted*. A Special Pennsylvania Association for Gifted Education Publication. (Erişim tarihi: 05/05/ 2014, www.giftedpage.org).
- Balgalmış, E. ve Işık-Ceyhan, E. (2019). Dörtgenlerin ilişkilendirme becerisinin gelişimine yönelik öğretiminin 7. sınıf öğrencilerinin erişim düzeylerine etkisi. *Türk Bilgisayar ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10(1), 130-156.
- Berkowitz, M. W. ve Bier, M. C. (2005). Character education parents as partners. *Educational Leadership*, 63 (1), 64-69.
- Bilgili, A. E. ve Dalkıran, H. S. (2004). Özel yetenekli çocukların eğitimi ve satranç konusunda bir çalışma. *1. Türkiye Özel yetenekli Çocuklar Kongresi* (s.49- 60). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Can, A. (2014). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W., & Plano-Clark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed method research*. Thousand Oaks. CA:Sage.
- Çalık, M. (2013) Effect of technology-embedded scientific inquiry on senior science student teachers' self-efficacy. *Eurasia Journal of Mathematics Science and Technology Education*, 9(3), 223-232. <https://dx.doi.org/10.12973/eurasia.2013.931a>.
- Çalışkur, A. (2010). *Psikolojide değerler ve gençlik*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Çengelci, H., Hancı, B. ve Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56.
- Çıkrıkçı, N. (1996). *Eleştirel düşünme*. III. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Çukurova Üniversitesi, Adana, 208-216.

- Demir, M. K. (2006). *İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde eleştirel düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Direk, N. (2002). *Küçük prens üzerine düşünmek*. İstanbul: Pan yayıncılık.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Elder, L. (2005). *A professional development model for k-12 schools: Critical thinking as the key to substantive learning*. Erişim tarihi 13/03/2021 <http://www.criticalthinking.org/professionalDev/model-for-k-12.shtml>).
- Göbel, D. Ş. (2013). *Sınıf öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerisi öğretimi yeterlilikleri ve uygulamaları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Gündüz, T. (2010). Üstün zekâlı çocuklarda ahlâk gelişimi ve eğitimi. *İÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(1), 157-177.
- Gürkaynak, İ., Üstel, F. ve Gülgöz, S. (2003). *Eleştirel düşünme*. Ankara: Eğitim Reformu Girişimi Yayınları.
- Halstead, J. M. ve Pike, M.A. (2006). *Citizenship and moral education values in action*. Oxon: Routledge.
- Haynes, J. (2008). *Children as philosophers learning through enquiry and dialogue in the primary classroom*. USA: Routledge Taylor and Francis Group.
- İşlekeller Bozca, A., Emir, S. ve Leana Taşçılar, M. Z. (2017). Koşut eğitim programının eleştirel düşünme becerilerine etkisi. *HAYEF: Journal of Education*, 14(2), 131-148.
- Karasu, F. Z. (2018). *İlkokul çocuklarıyla felsefe yapmak üzerine nitel bir çalışma: dördüncü sınıf örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kocakaya, S. (2011). An educational dilemma: Are educational experiments working? *Educational Research and Reviews*, 6(1), 110-123.
- Kurnaz, A. (2018). Özel yetenekli öğrencilerde değerlerin gözlemlenme durumu ve öğrencilerin bu değerlere ilişkin algılarının incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 1 (özel sayı), 413-435.
- Kurnaz, A., Çiftçi, Ü. ve Karapazar, H. (2013). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 185-225.
- Maria, R. (2014). Gifted children and their problems. *Austrian Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(2), 297-301.
- Mccarty, M. (2006). *Little big minds*. London: Penguin Grup.
- MEB. (2019). *Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. (Erişim Tarihi 10/03/2021 http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf).
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. London: Sage Publications.
- Özkan, B. (2020). Çocuklar için felsefe neden önemlidir? *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi*, 4(1), 49-61.
- Sayı, A. K. ve Emir, S. (2016). Farklılaştırılmış yabancı dil öğretiminin üstün zekâlı öğrencilerde eleştirel düşünmeye etkisi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8, 13-31.
- Strip, C. A. ve Hirsch, G. (2000). *Helping gifted children soar: A practical guide for parents and teachers*. Great Potential Press, USA.
- Şentürk, Ş. ve Kefeli, İ. (2019). özel yeteneklilere yönelik “felsefeye yolculuk” etkinliği üzerine nitel bir araştırma. *Turkish Studies Educational Science*, 14(5), 2693-2708.
- Tekşan, K. (2013). Türkçe öğretiminde eleştirel düşünmeyi geliştirme bakımından Ömer Seyfettin’in hikâyelerinin yeri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(2), 55-74.
- Tepe, H. (2013). Unesco verileri ışığında dünyada çocuklar için felsefe. B. Çotuksöken, H. Tepe (Ed.), *Çocuklar için eelsefe eğitimi* (s. 77-94). Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Umar, Ç. N. ve Ayvaz Reis, Z. (2017). Karma öğrenme tasarımı öğrenme ortamının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi. *İnformal Ortamlarda Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 34-58.
- Wartenberg, T. E. (2018). *Küçük Çocuklar İçin Büyük Fikirler*. (Çev. S. Kurtar, ve A. K. Gülen), Sentez Yayıncılık, Ankara.
- Wu, C. (2021). Training teachers in China to use the philosophy for children approach and its impact on critical thinking skills: A pilot study. *Education Science*, 11(206), 1-16. <https://doi.org/10.3390/educsci11050206>.
- Yel, S. ve Aladağ, S. (2009). *Sosyal bilgilerde değerlerin öğretimi, sosyal bilgiler öğretimi*. Safran, M. (Ed.), Sosyal bilgiler öğretimi (s. 117-148) içinde. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Zengin, H. K. (2020). Federal Almanya'daki ilkokul (1.- 4. Sınıflar) çocuklarla felsefe dersi (Philosophieren mit Kindern) öğretim programının değer eğitimi açısından incelenmesi. *İltd: ilahiyat tetkikleri dergisi*, 53(1), 287-303. doi: 10.29288/iltd.703909